

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานบุคคล
ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

The Relationship between The Ten Virtues of the King (Ten Rajadhamma)
and Personnel Management by School Administrators in South Krungthong Group
under Bangkok Metropolitan

พระจักรี บางประเสริฐ*

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ 2) เพื่อศึกษาการบริหารแนวทศพิธราชธรรม ในภาพรวม 3) เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคล ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารจำนวน 328 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ จำนวน 90 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก 2) ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ มีการบริหารแนวทศพิธราชธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยสิ่งที่ผู้บริหาร ได้ปฏิบัติมากที่สุดคือ อวิโรธนะ รองลงมาคือ ศील และอาชวะ ตามลำดับ ส่วนสิ่งที่ผู้บริหารปฏิบัติน้อยที่สุดคือ ทาน รองลงมาคือ ตปะ และอภิกะ ตามลำดับ 3) ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ มีการบริหารงานบุคคล ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยสิ่งที่ผู้บริหารได้ปฏิบัติมากที่สุดคือ การพัฒนาบุคคล ส่วนสิ่งที่ผู้บริหารปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การให้บุคคลพ้นจากงาน

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์, ทศพิธราชธรรม, การบริหารงานบุคคล, กลุ่มกรุงธนใต้, โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

---

* นักศึกษาปริญญาโท ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตำแหน่งทางวิชาการ: 1. ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิภา นามสกุล พงศ์วิรัตน์ ภาควิชา การบริหารการศึกษา สถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี 2. ชื่อ ดร. พระครูสุตวิสุทธิคุณ นามสกุล พัด ภาควิชา การบริหารการศึกษา สถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the relationship between the ten virtues of the king and personnel management in south Krungthon group under Bangkok metropolitan, 2) to study the overall picture of management of the ten virtues of the king, and 3) to study overall personnel management. Simple random sampling was used for 328 administrators, who responded to 5-point rating scale with 90 items with reliability index of 0.97. Statistics analyses consisting of mean, standard deviation and Pearson's Product moment correlation were performed on the data.

The results of this research were as follows: 1) the relationship between the ten virtues of the king and personnel managements in schools of south Krungthon group under Bangkok metropolitan were high; 2) the overall the ten virtues of the king management most frequently carried out were Avirodhana, Sila, and Archava, and the ten virtues of the king carried out least were Dana, Tapa, and Aggotha respectively; and 3) Administrators in schools in south Krungthon group under Bangkok metropolitan had high overall personnel administration with the highest being personnel development and the lowest being retirement from jobs.

Keywords : relationship, the ten virtues of the king, personnel management, schools under Bangkok metropolitan

บทนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน โดยการบริหารแนวทศพิธราชธรรมนี้เป็นการบริหารที่เน้นหลักธรรมสำหรับผู้บริหารโดยตรง เป็นการบริหารเพื่อสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นกับบุคคล ดังที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชพระราชทานกระแสพระราชดำรัสแก่คณะครูและนักเรียนเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 ตอนหนึ่งว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิดความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีความเจริญรุ่งเรืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้าปกรอง)

การบริหารงานบุคคลเป็นส่วนสำคัญของการขับเคลื่อนการศึกษาให้เป็นที่ไปในทางบวกตามที่สำนักนายกรัฐมนตรี (2545, หน้า 32) มาตราที่ 56 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กล่าวไว้ว่า การผลิตและพัฒนาคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนา มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ และการบริหารงานบุคคลของข้าราชการหรือ

พนักงานของรัฐในสถานศึกษาระดับปริญญาที่เป็นนิติบุคคล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่งและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง บุคลากรนับเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่จะนำพาให้องค์การไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารแนวทศพิธราชธรรมในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม
3. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2552 จำนวน 69 โรงเรียนๆ ละ 15 คน รวม 1,035 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ร้อยละ 60 ของประชากร ได้จำนวน 41 โรงเรียน และสุ่มผู้บริหารร้อยละ 50 ได้ผู้บริหารจำนวน 8 คน รวมกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร ได้ 328 คน ของประชากร ซึ่งสูงกว่าตารางการเลือกกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie&Morgan, 1970, p. 607-608) และยอมรับได้

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ทศพิธราชธรรม 10 ประการ (สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน), 2549, หน้า 34-43) คือ 1)ทาน 2)ศีล 3)บริจาค 4)อาชชวะ 5)มัททวะ 6)ตปะ 7)อภิกโธระ 8)อวิหิงสา 9)ขันติ 10)อวิโรธนะ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การบริหารงานบุคคล ทั้ง 4 ประการ (ภิญโญ สาธร, 2523, หน้า 9) คือ 1)การให้ได้มาซึ่งบุคคล 2)การบำรุงรักษาบุคคล 3)การพัฒนาบุคคล 4)การให้บุคคลพ้นจากงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามการบริหารแนวทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร โดยลักษณะเครื่องมือใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การบริหารแนวศัพิตราชาธรรม จำนวน 50 ข้อ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 2 การบริหารงานบุคคล จำนวน 40 ข้อ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

วิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

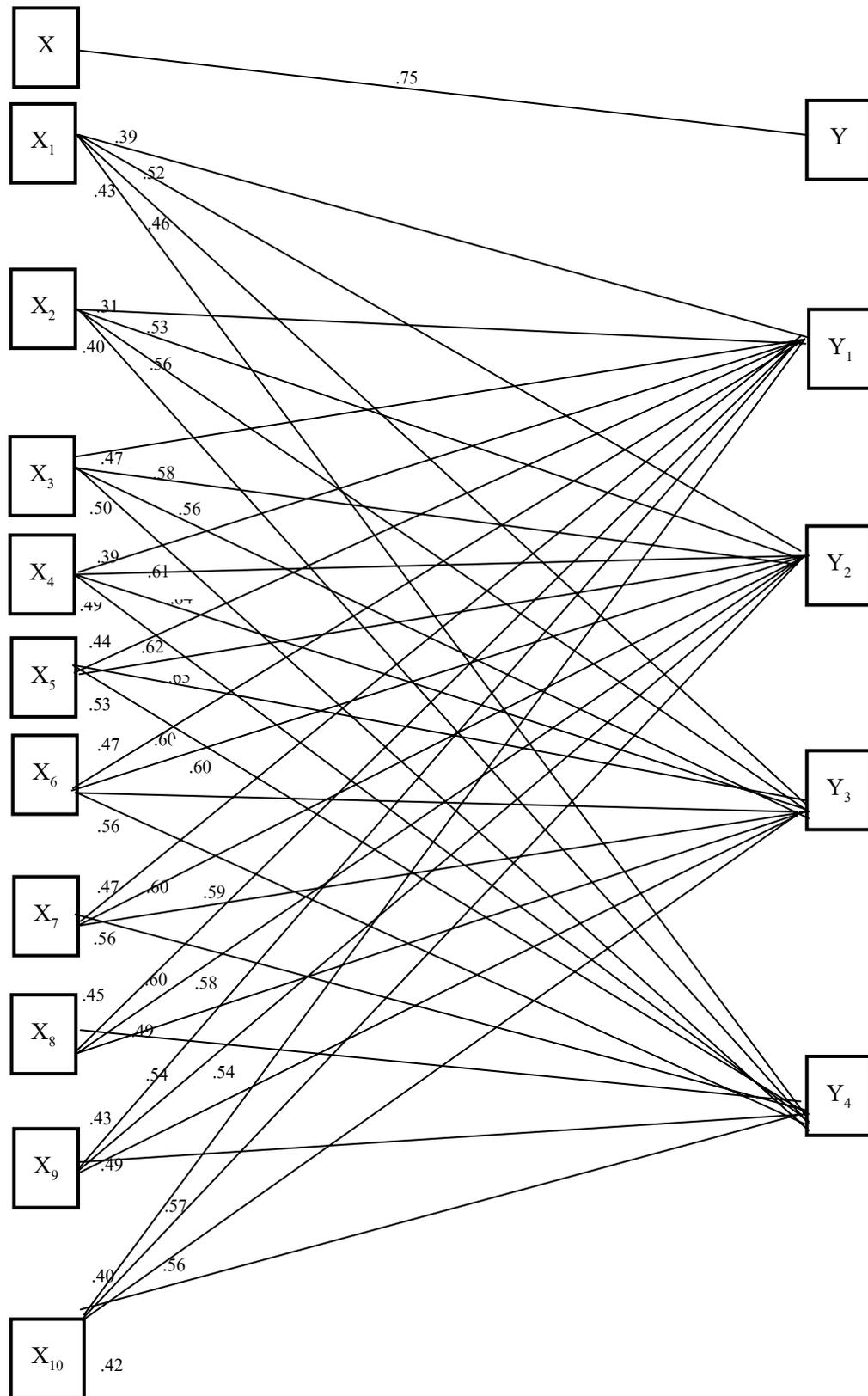
การหาคุณภาพของเครื่องมือ

นำแบบสอบถามตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาและการวัดการประเมินผลแล้วมาแก้ไขข้อบกพร่อง จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try Out) ได้ค่าความเชื่อมั่น .97 หลังจากนั้นนำหนังสือขออนุญาตจากสำนักงานโครงการบัณฑิตศึกษา ถึงผู้บริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 328 ชุด และเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง หลังจากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม และจัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางด้านสถิติ

ผลการวิจัย

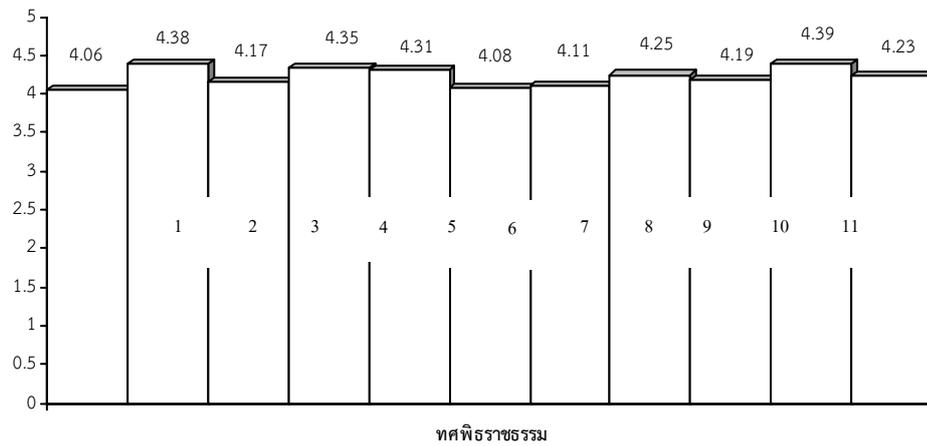
งานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแนวศัพิตราชาธรรมกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง การบริหารแนวศัพิตราชาธรรมกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ พบว่า การบริหารแนวศัพิตราชาธรรมมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก เมื่อนำศัพิตราชาธรรมมาสัมพันธ์กับองค์ประกอบของการบริหารงานบุคคล พบว่า ศัพิตราชาธรรมมีความสัมพันธ์กับการให้ได้มาซึ่งบุคคลในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์กับการบำรุงรักษาบุคคล การพัฒนาบุคคล และการให้บุคคลพ้นจากงานในระดับมาก ดังแสดงภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพที่ 1 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานบุคคล

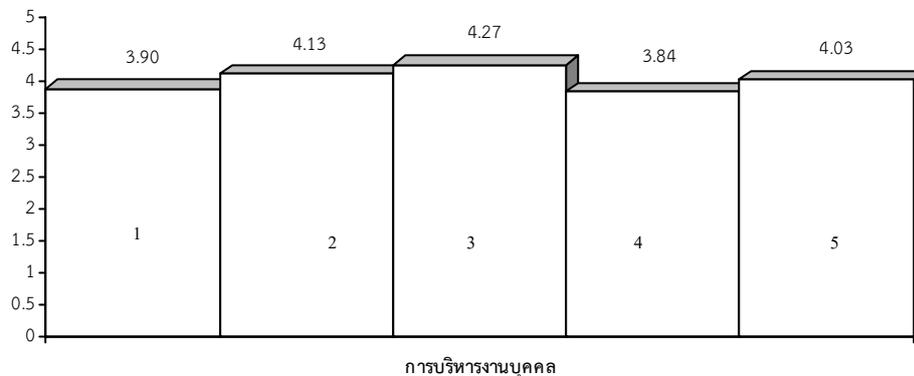
ตอนที่ 2 พบว่า ระดับการบริหารแนวทศพิธราชธรรมในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยสิ่ง que ผู้บริหารได้ปฏิบัติมากที่สุดคือ อวิโรธนะ ศาล และอาชชวะ ส่วนสิ่ง que ผู้บริหารปฏิบัติน้อยคือ ทาน ตปะ และอักโกธะ ดังแสดงภาพประกอบต่อไปนี้

☐ แห่งที่ 1 ทาน	☐ แห่งที่ 2 ศาล	☐ แห่งที่ 3 ปริจจาจะ
☐ แห่งที่ 4 อาชชวะ	☐ แห่งที่ 5 มัททวะ	☐ แห่งที่ 6 ตปะ
☐ แห่งที่ 7 อักโกธะ	☐ แห่งที่ 8 อวิหิงสา	☐ แห่งที่ 9 ชันติ
☐ แห่งที่ 10 อวิโรธนะ	☐ แห่งที่ 11 รวมทศพิธราชธรรม	

ภาพที่ 2 แสดงระดับค่าเฉลี่ยของการบริหารแนวทศพิธราชธรรมในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ในภาพรวม

ตอนที่ 3 พบว่า ระดับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงใต้ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยสิ่ง que ผู้บริหารได้ปฏิบัติมากที่สุดคือ การพัฒนาบุคคล ส่วนสิ่ง que ผู้บริหารปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การให้บุคคลพ้นจากงาน ดังแสดงภาพประกอบต่อไปนี้

☐ แท่งที่ 1 แทนการให้ได้มาซึ่งบุคคล	☐ แท่งที่ 2 แทนการบำรุงรักษาบุคคล
☐ แท่งที่ 3 แทนการพัฒนาบุคคล	☐ แท่งที่ 4 แทนการให้บุคคลพ้นจากงาน
☐ แท่งที่ 5 แทนผลรวมของการบริหารงานบุคคล	

ภาพที่ 3 แสดงระดับค่าเฉลี่ยของการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ในภาพรวม

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 พบว่า การบริหารแนวศัพทราชาธรรมกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้นั้น พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก **ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1** นั้นแล้ว ที่น่าสนใจคือ ในภาพรวมสัมพันธ์กันที่ .75 ที่สัมพันธ์กันในระดับมาก คือ มีทิศทางกับการพัฒนาบุคคล, อาชชวะกับการพัฒนาบุคคล และมีทิศทางกับการบำรุงรักษาบุคคล และที่มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย คือ ศีลกับการให้ได้มาซึ่งบุคคล, ทานกับการให้ได้มาซึ่งบุคคล และอาชชวะกับการให้ได้มาซึ่งบุคคล

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การบริหารงานบุคคลหรือบริหารงานต่าง ๆ จะสำเร็จลุล่วงด้วยดีต้องมีความสัมพันธ์กับหลักศัพทราชาธรรมให้มากขึ้น ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นแล้วว่า มีทหะ (ความอ่อนโยน) มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคคล ถ้าองค์การใดใช้หลักมีทหะย่อมทำให้บุคคลในองค์การนั้นมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 2 พบว่า การบริหารแนวศัพทราชาธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก **ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2** นั้นแล้ว ที่น่าสนใจในระดับการปฏิบัติมากคือ ได้แก่ อวิโรธนะ, ศีล และอาชชวะ และระดับการปฏิบัติน้อย ได้แก่ ทาน, ตปะ และอภิกโกชะ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การบริหารงานโดยใช้หลักทศพิธราชธรรมเป็นสิ่งที่ดี เพราะหลักทศพิธราชธรรมเป็นหลักธรรมที่สามารถเสริมสร้างความมั่นคงในองค์การได้อย่างดีที่สุด จะเห็นได้จากผลการวิจัยว่า สิ่งที่ผู้บริหารได้เน้นหรือปฏิบัติมากคืออวิโรธนะ (ความไม่คลาดเคลื่อนจากธรรม) แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีหลักในการดำเนินการบริหารอย่างเป็นกลาง โดยไม่เอนเอียงหรือคลาดเคลื่อนจากหลักธรรม เป็นผลให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

ตอนที่ 3 พบว่า การบริหารงานบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่ง**ปฏิเษสมมติฐานการวิจัยข้อ 3** นั้นแล้ว ที่น่าสนใจในระดับการปฏิบัติมากคือ การพัฒนาบุคคล และระดับการปฏิบัติน้อยคือ การให้บุคคลพ้นจากงาน

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การบริหารงานบุคคลถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในหลักการบริหาร เพราะบุคคลคือผู้ที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานในองค์การหรือหน่วยงานต่างๆ จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาบุคคลคือสิ่งที่ผู้บริหารได้เน้นและปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งผู้บริหารได้ให้ความสนใจและใส่ใจในการพัฒนาบุคคล เมื่อบุคคลได้รับการพัฒนาแล้วย่อมทำให้องค์การมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงวิจัย 1)ควรนำหลักทศพิธราชธรรมมาศึกษาสัมพันธ์กับการบริหารในหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน 2)บูรณาการประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยในครั้งนี้ 3)ควรนำหลักการบริหารด้านอื่นมาศึกษาความสัมพันธ์กับการบริหารแนวทศพิธราชธรรม และ 4)ควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักอหิंपิไถย 3 หลักอคติ 4 หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นต้น มาศึกษาความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคล

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กนกพรรณ จันทรวงษ์. (2550). **คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริการในสถานีน้ำมันในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ภิญโญ สาร. (2523). **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2542). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน์.
- วิรัตน์ พ่วงเพชร. (2550). **การศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการทางพิเศษแห่งประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฒโน). (2549). **ทศพิธราชธรรมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **ความรู้เพื่อการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำ
คुरुสภา.

สำนักนายกรัฐมนตรี. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ภาษาต่างประเทศ

Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of Psychological testing**. 5th ed. New York : Harper
Collins.

Krejcie, R., & Morgan, D.W. (1970, August). "Determining sample size for research activitice."
Journal of Educational and Psychological Measurement. 30(3) : 607-610.